

Bijeenkomst Klimaatinzet waterschappen –

verdieping op aquathermie en klimaatmonitor

30 september 2020, 14.00-16.30 uur, Zoom

Deelnemers: bestuurders en directeuren waterschappen (±25)

Programma:

13.45 uur inlog/ inloop

14.00-14.05 uur opening

14.05-14.35 uur plenair intro - door Dirk-Siert/ Rafael

14.35-14.40 uur wissel

14.40- 15.25 uur subsessies ronde 1

15.25- 15.35 uur koffiepauze

15.35- 16.20 uur subsessies ronde 2

16.20- 16.30 uur Afsluiting - door Dirk-Siert

Plenair intro

Dirk-Siert Schoonman opent de bijeenkomst en deelt samen met Rafael Lazaroms de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van het Klimaatakkoord. Daarbij is de constatering dat Corona niet tot grote vertragingen heeft geleid in de uitvoering en dat landelijk en Europees wordt ingezet op groen economisch herstel. De Unie werkt in het komende half jaar aan de uitwerking van een strategie voor de uitvoering van het Klimaatakkoord met een blik op de lange termijn. Daarbij zal ook worden verkend op welk moment de waterschappen 100% klimaatneutraal zouden kunnen zijn en wat daarvoor nodig is.

Vervolgens wordt kort ingegaan op een aantal actualiteiten:

- Regionale Energiestrategie (RES)
- Wetsvoorstel netto-energieproductie
- Voorstel EC voor 55% CO2 reductie in 2030
- Artikel 2 onderzoek ROB
- Warmtetransitie
- Routekaart Groen Gas
- Aanbod nieuw kabinet

Subsessies aquathermie

Bij aanvang van beide subsessies wordt de deelnemers een aantal pollvragen voorgelegd:

- # **Hoeveel aquathermieprojecten verwacht u dat er in 2030 in uw werkgebied gerealiseerd zijn?**

De meeste bestuurders verwachten dat dit er maximaal ongeveer 10 zullen zijn. AGV verwacht meer dan 25.

- # **Welke rol neemt uw Waterschap meestal aan in de ontwikkeling van aquathermieprojecten?**

De meeste bestuurders geven meerdere rollen aan. Faciliteren wordt sowieso genoemd, maar de meeste bestuurders geven ook aan: stimuleren en/of participeren. De rol wisselt per project en is ook in ontwikkeling.

- # **Welke uitdagingen voorziet u bij de opschaling van aquathermie voor uw Waterschap?**

De reacties op deze vraag zijn divers. Onzekerheid rondom ontwikkeling van warmtenetten wordt het meest genoemd, gevolgd door onbekendheid bij gemeenten. Ook capaciteit, kosten, ecologie en onbekendheid met samenwerking met nieuwe partijen in het warmtenetwerk worden genoemd.

Een korte presentatie volgt over de stand van zaken op het gebied van de warmtetransitie en aquathermie; dit is een samenvatting van het van tevoren toegestuurd overzichtsdokument. De deelnemers is gevraagd welke onderwerpen men aan de orde wil hebben tijdens de subsessie, waarop vooral gevraagd is om het over de rolinvulling te hebben. Zowel in de warmtetransitie als bij concrete aquathermie-initiatieven.

Bij initiatieven speelt de waarde van warmte nog een beperkte rol. Op dit moment wordt de waarde als nihil afgesproken, maar er wordt ook ruimte gehouden om op termijn tot een andere afspraken te komen, als marktontwikkelingen daartoe aanleiding geven. Het ene waterschap wil heel graag dat aquathermieprojecten van de grond komen. Een ander waterschap is vooral op zoek naar hoe je hier verstandig in kunt sturen en voorkomen dat initiatieven op ongewenste plekken ontstaan. De rolomvatting verandert op dit moment, er wordt ook nadrukkelijk gekeken naar het waterschap als het om aquathermie gaat. Gemeenten verwachten dat het waterschap hier een prominente rol in pakt. In Friesland is aquathermie een heel belangrijk onderdeel van de RES met een belangrijke rol van de provincie. In elke regio is dit weer anders, AGV heeft een bod gedaan aan de RES, HDSR heeft een waterpraatkaart. In Limburg hebben gemeenten hun handen ook vol met heel andere issues. Kortom: rolomvatting is nog zoekend, maar wel aan het veranderen, meer gericht op maatschappelijke vraagstukken.

Het is ook goed te beseffen dat aquathermie vaak met andere bronnen wordt gecombineerd in een warmte-aanbod. Als is de warmte uit water een redelijke zekerheid, teveel afhankelijkheid van alleen aquathermie en daarmee morele verantwoordelijkheid van de waterbeheerder is riskant voor de leveringszekerheid.

Het wordt als positief ervaren om met elkaar bestuurlijk in gesprek te blijven over onze rol op dit vlak. Voor waterschappen kan dit een heel andere positie betekenen, zeker zolang gemeenten het nog niet uit zichzelf oppakken. De potentie is groot, er is veel onzekerheid o.a. over de ecologische effecten; laten we elkaar op dit vlak blijven opzoeken en steunen. Daarbij komt dat het ook wat vraagt van de eigen organisatie en wordt al tegen de grenzen aan gelopen wat het waterschap op dit moment kan betekenen.

De vraag van wie de warmte is wordt ook gesteld. Deze vraag blijft lastig. Analogie met wind wordt gezocht, waarmee al snel de discussie klaar is: het is een common good. Aangezien het waterschap op dit moment een prominente rol speelt om aquathermie mogelijk te maken, is de mores bij een aantal waterschappen: warmte is van ons.

Er is behoefte aan oplijning van het beleid van de waterschappen en daarvoor duidelijke kaders mee te krijgen. Welke rollen zijn er mogelijk en wat zijn de bijbehorende risico's.

Subsessies klimaatmonitor

Nadat Rudi Gerard (directeur Waterschap Rijn en IJssel, lid Regieteam Energie & Klimaat) toelichtte dat de sessie over de klimaatmonitor beeldvormend bedoeld is, volgde een presentatie over de resultaten van Klimaatmonitor waterschappen verslagjaar 2019, aanbevelingen en uitdagingen voor de toekomst. De duurzaamheidsambities die in 2010 gesteld waren voor 2020, zijn inmiddels gehaald. Dit is een mooie mijlpaal dankzij het energiebeleid van alle waterschappen.

Er liggen echter ook nog uitdagingen om op te pakken. Naast andere aanbevelingen vanuit de klimaatmonitor, wordt er nu vooral aandacht gevraagd voor methaan- en lachgas emissies op de rioolwaterzuiveringen. Zowel aandacht voor het meten als het reduceren van de emissies daar waar handelingsperspectief ligt. Via een BOB-proces zal via bestuurlijke weg van de Uniegremia besloten worden of en hoe de methaan- en lachgasemissies in CO₂-equivalenten onderdeel uit zullen gaan maken van de CO₂-voetafdruk. Naast de acties op de rioolwaterzuiveringen zal een begin gemaakt

worden met het monitoren van de CO₂ uitstoot bij het uitvoeren van HWBP-projecten in 2021 als pilot bij een aantal waterschappen.

De deelnemers waren geïnteresseerd en (h)erkenden dat er nog voldoende uitdagingen zijn.

Er waren discussies over de rationaliteit van de boekhouding rondom de inkoop van elektriciteit die zich meer richt op Nederlandse duurzame stroom. Daarbij werd duidelijk dat het Europese en nationale beleid erop is gericht om de nationale productie van duurzame energie zoveel mogelijk te stimuleren. De kwalificatie van de duurzame stroom is steeds aan verandering onderhevig is en daarop hebben we niet zoveel invloed. Dit maakt dat de klimaatvoetafdruk ook een dynamisch karakter heeft. Dit vraagt om een procesbenadering. Het is van belang om steeds op de beweging naar verduurzaming te blijven sturen.

Er werd ook suggestie gedaan om de mogelijkheden van CO₂ beprijzing te verkennen ter stimulering van reductiemaatregelen.

Uit de discussie van de sessies bleek de behoefte van de waterschappen aan een nieuwe klimaatstrategie met als ambitie klimaatneutraliteit. Zo'n strategie kan helpen in het afweging van verschillende duurzaamheidsmaatregelen. Mogelijk kan ook een tussendoel gedefinieerd worden voor de kortere termijn. Bij verschillende waterschappen komt al steeds meer aandacht voor het meten en reduceren van methaan en lachgas emissies bij de zuiveringen. Het ene waterschap is al meer bezig met methaan emissie dan andere waterschappen.

Bij andere waterschappen is (ook) de uitstoot bij projecten en de relatie met doelstelling van circulariteit al in beeld en is men bezig met beleidsvorming op dit gebied. Sommige waterschappen bekijken de energietransitie vooral praktisch en daarmee actiegericht. Ook wordt blijvend aandacht gevraagd voor de watersysteemkant en naast energieopwekking ook energiebesparing.

Afsluiting

Na een korte samenvatting van de opbrengst van de subsessies vraagt Dirk-Siert de deelnemers of deze bijeenkomst in een behoefte heeft voorzien en welke behoefte er ligt voor een eventueel vervolg. De deelnemers geven aan dat ze graag vaker een dergelijke uitwisseling willen doen, voor uitwisseling en om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen. De volgende bestuurlijke themabijeenkomst wordt gehouden op 9 december a.s. Dan staan de regionale energiestrategie (RES), de ontwikkelingen rondom Groen gas en de opstelling van een Uniestrategie centraal. Daarna sluit Dirk-Siert de bijeenkomst af.